

Basiswoordenlijst tegen taalachterstand

Overheid en onderwijs maken methode voor vooral allochtone kinderen

MARIEKE MONDEN

AMSTERDAM - Autochtone kinderen kennen aan het eind van de basisschool gemiddeld zeventienduizend woorden meer dan allochtone leeftijdgenoten. Een woordenlijst voor Amsterdamse basisschoolkinderen moet de achterstand vermindern.

Op een taalconferentie die woensdag in Amsterdam wordt gehouden, zal deze zogeheten Woordenlijst Amsterdamse Kinderen worden gepresenteerd.

De taalconferentie is een initiatief van Taalweb, een organisatie die is opgericht door Amsterdamse scholen om de taalachterstand te verminderen. De bijeenkomst wordt in samenwerking met de gemeente georganiseerd.

Met behulp van de woordenlijst moet de enorme taalachterstand van kinderen die in een andere taal zijn opgevoed, worden aangepakt. Uit eerder landelijk onderzoek bleek dat Nederlandstalige kinderen aan het eind van de basisschool gemiddeld zeventienduizend woorden kennen, en dat allochtone kinderen niet verder komen dan gemiddeld circa tienduizend Nederlandse woorden.

Die achterstand is een groot probleem. Voor een goede schoolloopbaan moeten kinderen aan het begin van de brugklas ongeveer vijftienduizend woorden kennen. Uit eerder onderzoek is gebleken dat de woordenschat van kinderen beperkend is voor het succes dat ze op de middelbare school hebben.

De kosten om de woordenlijst en website te maken bedroegen ongeveer honderdduizend euro.

Folkert Kuiken en Sarah Droge van de Universiteit van Amsterdam

maakten in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen een woordenlijst voor gebruik op de basisschool. Taalweb zorgt voor de verspreiding en invoering van de lijst op Amsterdamse scholen.

'Wie de sleutelwoorden niet kent, snapt ook de thema's niet'

Eerder werd al een placemat gedrukt met daarop de woorden die alle kleuters ten minste zouden moeten kennen. Dat is de zogeheten Basiswoordenlijst Amsterdamse Kleuters.

Nu komen via een website ook de woordenlijsten voor de groepen

drie tot en met acht beschikbaar.

In totaal zijn tienduizend woorden op de lijst gezet. Onderzoekers hebben met behulp van computerprogramma's onderzocht welke woorden de kinderen in lesstof tegen komen.

"Als leerlingen die sleutelwoorden niet kennen, is het moeilijk thema's te begrijpen waar die woorden betrekking op hebben," aldus Marja Borgers van Taalweb.

Amsterdamse leerkrachten van acht basisscholen hebben gekeken of de lijsten inderdaad bruikbaar zijn. Via een internetsite kunnen de leerlingen de woorden oefenen en toetsen.

Bij de woorden gaat het er niet alleen om dat leerlingen ze kennen, maar ook dat ze weten welke betekenissen hetzelfde woord kan hebben.

Het thema gevoelens, met klieren, klierde, geklierd

Leerlingen krijgen de woorden aangeboden in clusters van woorden die bij elkaar horen. Eerst bereidt de leerkracht kinderen voor, bijvoorbeeld door ze naar een aflevering van kinderprogramma *Klokhuis* over het onderwerp te laten kijken. Dan volgen oefeningen met en gesprekken over de woorden van het jaarlijkse thema.

Zo is er in groep 3 aandacht voor gedrag en gevoelens. Een subthema is dan 'stiekem doen', met de woorden spijt, leugen, jokken, kattekwaad uithalen, klieren, ondeugend en eerlijk. Bij klieren - klieren - klierde - geklierd - hoort dan de uitleg: 'Als je zit te klieren, doe je

vervelend. Andere mensen hebben last van je. De zin die erbij past: doe niet zo vervelend, hou op met klieren!'

In groep acht gaat het een stuk ingewikkelder toe. Bij het thema uitvinden hoort het subthema 'sterren en planeten', met de woorden: de hemel, het heelal, de atmosfeer, de dampkring, de komeet, de vallende ster, de telescoop, het hemellichaam, het lichtjaar, het universum, het zonnestelsel.

Bij de uitleg over de hemel, 'de ruimte boven de aarde, de lucht', hoort dan de voorbeeldzin: 'Toen het avond werd, verscheen de maan aan de hemel.'